

Araştırma Makalesi | Research Article

Türkiye'deki Ulusal Kanallarda Yayınlanan Dizilerde Suçun ve Suçlu Profiline Analizi

The Analysis of Crime and the Profile of Crime in Series Broadcast in National Channels in Türkiye

Aytekin İŞMAN (Prof. Dr.)
Sakarya University Faculty of Communication
Sakarya/Türkiye
isman@sakarya.edu.tr

Mehpare YAĞLICI (PhD Student and Lect.)
Sakarya University Institute of Social Science
Erciyes University Department of Fine Arts
Kayseri/Türkiye
myaglici@erciyes.edu.tr

Başvuru Tarihi | Date Received: 3.05.2023
Yayına Kabul Tarihi | Date Accepted: 19.06.2023
Yayınlanma Tarihi | Date Published: 30.07.2023

YAZAR. (2023). Türkiye'deki Ulusal Kanallarda Yayınlanan Dizilerde Suçun ve Suçlu Profiline Analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 10(2), 949-962 <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.1292179>

Öz

Çalışmanın konusunu 2010 ve sonrası Türkiye'de ulusal televizyon kanallarında yayınlanan polisiye dizilerde suçun sunumunun içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmesi oluşturmaktadır. Türkiye'de tecimsel yayıncılığın ilerlemesi ile suç temelli gelişen olay örgüsüne sahip polisiye dizi yapımlarının artan sayıları ve toplumda yükselen suç oranları arasında son otuz yılda paralellik görülmektedir. Reyting oranları, bu dönemde prime time saatlerinde izleyicilerin, polisiye dizileri ilgiyle izlediğini göstermektedir. Akıllı işaretler kapsamında yedi yaş üstü için uygun olmasına karşın ve suçun izlenerek öğrenilebilir olması nedeniyle polisiye dizilerde suç kavramının incelenmesi önem arz etmektedir. Örneklem olarak belirlenen polisiye diziler, polis ve ekibi, suç türleri, suçlu ve kurban kategorilerinde içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada, polisiye dizilerde izleyicinin ne tür suça, kaç kez maruz kaldığı ve kaç suçlu izlediği verilerine ulaşılmıştır. Bu veriler ışığında polisiye dizilerin gerçek hayatla genel olarak bir paralellik göstermediği görülmüştür. Çalışmada polisiye dizilerin kurgusal dünyasında, izleyicilerin gerçek hayatta şahit olamayacakları sayıda suç eylemine maruz kaldığı sonucuna varılmıştır. Gerçek hayat ile örtüşmeyen polisiye dizilerde inşa edilen suç unsurları, izleyicinin suç konusunda gerçek hayat bilgisine dönüştürülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Televizyon, Polisiye Dizi, Suç.

Abstract

The examination of the presentation of crime in detective serials broadcast on national television channels in Türkiye in 2010 and later by using content analysis method constitutes the subject of the study. In Türkiye, the number of detective serials with a crime-based plot and the rising crime rates in the society has showed parallelism in the last thirty years. It is important to examine the concept of crime in detective serials because of the suitable for children over the age of seven and can be learned by watching the crime within the scope of smart signs. The crime series determined as samples were analyzed using content analysis method in the categories of police and their team, types of crime, criminal and victim. It has been observed that those who watch the fictional world of detective series are exposed to the number of criminals that they can't witness in real life. Criminal elements, which are generally built in serials that do not overlap with the real world, can turn into real-life knowledge of the audience about crime.

Keywords: Television, Detective Series, Crime.

Giriş

Televizyon program yapım türlerinden diziler, yapımcı ve izleyiciler için dünden bugüne önemli bir yere sahip olmuştur ve zamanla alt türleri gelişmiştir. Öykü eksenindeki ilişkiler ağı, karakter ve formata bağlı dedektif, polisiye, hastane melodramları, bilim kurgu ve fantezi dizileri, durum komedileri, pembe diziler, vb. televizyon dizilerinin klasik alt türlerinden söz edilebilir (Çelenk, 2005). Bu alt türler arasında öne çıkan yapımlar, izlerkitlenin beklentilerinden merak, aksiyon ve gerilim duygularını karşılayan, meslek odaklı dedektif/polisiye dizileridir (Mutlu, 2008). Çünkü, polisiye diziler, konuları kapsamında suç içerikleri üzerine inşa edilmekte ve karakterler de bu çerçevede kurgulanmaktadır. Böylece bu yapımlarda suçlunun yakalanmasında aksiyon, gerilim içeren bir mesleğe sahip polis, suç kahramanları ve suç dramaları çerçevesinde modern bir mit kurularak suç draması kahramanının yasa ile adalet arasında oluşan boşluğu doldurması sağlanmaktadır (Yücel, 2014). Polisiye dizilerin, dramatik yapısı genelde emniyet güçleri ile suçlu çerçevesinde gelişen iyi-kötü çatışması üzerine kurulmaktadır (Mutlu, 2008). Böylece genellikle her bölümde bu kahramanların hayatları ile kendi hayatları arasında bağ kuran (kendilerini kahramanlarla özdeşleştiren) izleyici, kahramanın davranışlarını modelleyerek günlük hayatta sorun çözümünde kullanabilmektedir.

Türkiye'de ulusal kanallarda yayınlanan yerli polisiye diziler arasında altı yüz otuz sekiz bölüm yayınlanan 'Arka Sokaklar' (2006-2022) öne çıkmaktadır. 'Arka Sokaklar' dizisinin on yedi yıl devam etmesi polisiye dizi ve izleyici arasındaki güçlü bağı gözler önüne sermektedir. Pazartesi gününde "Arka Sokaklar"ın yüzde 14.7 reyting ve yüzde 30.9 izlenme payı, A/B Sosyo Ekonomik Statü'de de yüzde 11.1 reyting ve yüzde 23.3 izlenme payında birinci olması, dizinin ana haber saati öncesi yayınlanan tekrar bölümünün ise yüzde 9.8 reyting ve yüzde 28.5 izlenme payı ile üçüncü sırada yer almasından (Hürriyet, 2008) yola çıkarak polisiye dizilerin izlenme oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, Türk televizyonlarında yayınlanan polisiye dizilerde suç olgusunun incelenerek suç ile suçlu profilinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Suç odaklı hikayelerin anlatıldığı Türk polisiye dizilerinden aktif olarak sahada çalışan polisleri konu alan, kurmaca yapımlar bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Çalışma, yerli polisiye dizilerinin sunduğu polis, suç ve suçlu profilini ortaya koymasına adına önem arz etmektedir. Bu çalışmanın evrenini yayın hayatına devam eden, ulusal kanallarda yayınlanan yerli polisiye diziler oluştururken 2010-2023 yılları arasında yayınlanan ve polislik görevini sahada sürdüren (Adli Tıp, MİT vb. çalışan polisler hariç) karakterlerin ana karakter olarak yer aldığı (tarihi diziler dışında) toplam yirmi üç dizi amaçlı örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. 'Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi' [BÇ], 'Kurşun Bilal' [KB], 'Böyle Bitmesin' [BB1], '20 Dakika' [D], 'Poyraz Karayel' [PK], 'Güzel Çirkin' [GÇ], Galip Derviş' [GD], 'Kara Para Aşk' [KA], 'Kertenkele' [K], 'İçerde' [İ], 'Lise Devriyesi' [LD], 'Ufak Tefek Cinayetler' [UFC], 'Börü' [B], 'Hayati ve Diğerleri' [HD], 'Çarpışma' [Ç] 'Muhteşem İkili' [Mİ] 'Yüzleşme' [Y], 'Halka' [H], 'Baş Belası' [BB2], 'Sana Söz' [SS], 'Gizli Saklı' [GS], 'Sıfırıncı Gün' [SG] dizilerinin ilk ve 'Arka Sokaklar' [AS] dizisinin 2006 yayınlanmaya başlaması nedeniyle de son bölümü örneklem olarak seçilmiş ve içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Suç

Suç, toplum hayatında yer alan bir eylemdir. Suç, ceza kanunlarının ihlalini içeren (Güçlü & Akbaş, 2019) bir eylem ya da davranış olarak tanımlanabilir. Toplumsal açıdan önemli bir sorun olan suç eylemini gerçekleştiren, suç işlemiş (Türk Dil Kurumu, 2023) kişi

suçlu olarak adlandırılır. Televizyon yapımları hem toplumdan etkilenir hem de etkiler böylece şöhreti artıran ve pekiştiren suçlar ve medya arasında ayrılmaz biçimde bağlar kurulur (Berardi, 2018). Toplumdan esinlenen televizyon içeriklerinin sosyoloji temelli kuramlarla suça bağlandığı da görülmektedir. Kriminoloji alanında suçu anlamak adına sosyoloji temelli suç ve öğrenme ilişkisi üzerine inşa edilen teoriler geliştirilmiştir. "Fırsat teorisi" suç eyleminin öğrenme yoluyla gerçekleştiğini savunmaktadır (Cloward & Ohlin, 1960). Suç tekniklerinin yani yasadışı davranışların öğrenildiği alanlardan biri de medyadır (Conkling, 1998). Ayrıca "ayırıcı birleştirici teoriye" göre suç eylemini gerçekleştirmek için suç eyleminin tekniklerinin öğrenilmesi gerekmektedir (Sutherland & Cressey, 1978). Tarde de suçun taklit yoluyla öğrenildiğini savunmaktadır (Akt. Sokullu-Akıncı, 2002). "Sosyal bilişsel öğrenme kuramı" kapsamında Bandura da insanların birbirlerini izleyerek modelleme, gözlem ve imitasyon yoluyla yeni bilgi ve davranışları öğrenebildiğini söylemektedir (Akt. Nabavi, 2011-2012). Bu teorilerden yola çıkılarak hem çocuklar hem de yetişkinler için suçun öğrenilebilir bir yapıya sahip olduğu düşünüldüğünde polisiye dizilerde suç ve suçluların sunumu önem arz etmektedir. Genelde aile üyelerinin bir arada olduğu saat diliminde polisiye diziler izlenmekte ve bu kapsamda çocuklar da dizide yer alan suç eylemine maruz kalmaktadırlar. Fakat televizyon, mitlerle yoğrulmuş bir dünyadır, bu dünya gerçek dünyanın tam bir yansıması değildir.

ABD Televizyonlarında Polisiye Diziler

Medya çıktıları için tür "bir yayıncının semantik bir çerçeve veya bir dizi tanımlanmış dilsel ve görsel olasılık temelinde hareket edebileceği" (Melon & Assis , 2016, s. 43) anahtar bir kavramdır. Televizyonda dramalar, öncelikle sinema ve televizyon filmleri ve diziler başlığı altında iki türe ayrılmaktadır (RTÜK, 2014). Diziler de ana karakterin mesleklerine göre tanımlandığı alt türlere ayrılmaktadır, polisiye, dedektif, doktor, avukat alt türleri gibi (Mutlu, 2008).

Polisiye dizilerde Amerikan yapımları ön plana çıkmaktadır. 18. ve 19. Yüzyıl sonunda serileştirilen romanlar, televizyon dizileri için öncü olmuştur (Williams, 1990). Genellikle gerçek suçu dramatize eden ağ radyoları, 1926 ile 1950 yılları arasında "altın çağını" yaşamıştır (JSTORdaily, 2022). Bu polisiye yapımlara 'Border Patrol' (1933-1939), 'Call The Police'(1933-1939), 'Broadway is My Beat' (1949-1954), 'This is Your' 'Dragnet'(1949-1957) örnek verilebilir (Old Time Radio Downloads, 2023). Bu yapımlardan 'Dragnet' dizisinin televizyon uyarlamasının ilk yayın dönemi 1952-1959, ikinci yayın dönemi ise 1967-1970'dir. 'Dragnet' dizisi türsel anlamda polisiyenin çekirdek örneği, polisiye türün temel modeli olmuştur (Mittell, 2004). 1970'ler de Dowler (2016), polisiyenin popülerliğinden yararlanmak isteyen yapımcıların otuz dokuz polisiye dizisi gerçekleştirdiğini, bu yapımlarda süper polisin yaratıldığını söylemektedir. Ayrıca, bu polisiye dizilerde sunulan ve soruşturmada kullanılan unsurları/uygulamaları halk, gerçek polislerden de beklemiştir (Stark, 1987). Böylece polisiye diziler gerçek hayatta polis algısını yeniden inşa etmiştir. Polisiye dizilerde, 1980'li yıllarla polis, yumuşak güce 90'lı yıllarda anti-kahramanlara dönüşmüş (Nichols-Pethick, 2012), 11 Eylül'le birlikte terör konusu öne çıkmıştır.

Türkiye'de Polisiye Dizilerin Gelişimi

Türkiye'deki izleyiciler Amerikan yapımlarıyla, TRT döneminde polisiye dizilerle tanışmıştır. TRT'de 1971-1973 'Görevimiz Tehlike' ve 'Kaçak', 'Alo Polis', 'Kadın Polis', 'Komiser Columbo', 'Mc Millian ve Karısı' isimli yabancı polisiye diziler yayınlanmıştır.

Yerli polisiye yapımlarda ise 'Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri' alan yazında yer almasına karşın gerçek anlamda 'Kanun Namına' dizisi Türk polisiye yapımlarının ilk örneği kabul edilmektedir (Serim, 2007). Türkiye'de kurumsal anlamda dedektiflik yapılanmasının olmaması, sahicilik anlamında iyi malzeme sağlamaması nedeniyle polisiye türü gelişim gösterememiştir (Çelenk, 2005). Çaplı (2002), Türkiye'de 1990'lı yıllarla birlikte televizyon ekranlarında yer alan polisiye dizilerin, seyirlik bir malzeme niteliğine bürünerek merak ve endişe duygularına hitap ettiğini söylemektedir. Bu dönemde on üç bölümlük 'Kanun Savaşçıları' (1990), iki sezon 'İz Peşinde' (1990-1991) isimli polisiye dizileri TRT'de yayınlanmıştır (Serim, 2007). 'İz Peşinde' dizisi üçüncü sezonunda 'Kanundan Kaçılmaz' (1995) ismiyle Star TV'de yayınlanmıştır (onedio, 2022).

Suç konusu, televizyon yapımlarında 1990'lı yılların sonu ve 2000'li yılların başında daha fazla yer almaya başlamıştır. Bu dönemde Türkiye'de tecimsel yayıncılığın yasal süreç ve yapımlar açısından belli bir seviyeye gelmesi ve kanal sayısının artmasıyla birlikte ulusal yayın yapan kanallar arasında rekabetin yükselmesi polisiye yapımların gelişmesinde önemli bir paya sahiptir. 2000'li yıllar sonrası polisiye dizilerin sayısında yaşanan artış ile toplumda yükselen suç oranı paralellik göstermiştir. Polisiye dizilerin gelişmeye başladığı dönem olan 1990-2014 yılları arasında Türkiye'de suç oranlarında %400 artış gerçekleşmiştir (Yeni Akit, 2016). Bu bağlamda toplumda artan suç oranı ile 1990'lı yılların sonu ve Milenyumla (2000) birlikte Türk izleyicilerinin zihninde iz bırakan birçok polisiye yapımın gerçekleşmesi eş zamanlıdır. İlk sezon Show TV'de, ikinci sezon Kanal D'de 'Polis İmdat' (1994), ATV'de 'Sıcak Saatler' (1997-2000), Star TV'de bilim kurgu içeriğe sahip beş bölüm yayınlanan 'Sır Dosyası' (1999), Kanal D'de 'Yılan Hikayesi' (1999-2002), TRT'de 'Karanlıkta Koşanlar' (2001), Star TV'de dört bölüm yayınlanan 'Efsane' (2002), TRT'de 'Şeytan Ayrıntıda Gizlidir' (2004) polisiye yapımları ekranda yer almıştır.

2000'li yılların ilk döneminde, Fox TV'de beş bölüm 'Şehrin Melekleri' (2005), Kanal D'de 'Hırsız Polis' (2005-2007), Show TV'de 'Alacakaranlık' (2003-2005), Kanal D'de 'Kod Adı' (2006), 'Arka Sokaklar' (2006-2022), Show TV'de 'Pars: Narkoterör' (2008), Kanal D'de 'Gece Gündüz' (2008-2009), Atv'de 'Adanalı' (2008-2010), Star TV'de on üç bölümlük oluşan ve suça sürüklenen çocukları ele alan 'Umut Yolcuları' (2010) dizileri yayınlanmıştır. 1990'larda yedi, 2000'li yıllarda on bir, 2010 sonrası otuz beş polisiye dizi ulusal kanallarda yayınlanmaya başlamıştır. Polisiye dizi sayısında yaşanan artış, toplumdaki suç oranıyla doğru orantılı gelişmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2020) verilerine göre 2011-2019 yılları arasında Türkiye'de yaşanan suç oranlarında önemli bir artış olmuştur. Bu dönemde Kanal D'de belgesel polisiye türünde 'Kanıt' (2010-2013), Star TV'de 'Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi' (2010-2013), Atv'de 'Kurşun Bilal' (2011), Kanal D'de 'Kuzey Güney' (2011-2013), TRT'de 'Böyle Bitmesin' (2012-2014), Star TV'de '20 Dakika' (2013), Kanal D'de 'Kayıp' (2013-2014), 'Poyraz Karayel' (2015-2017), Show TV'de 'Her şey Yolunda' (2013), ATV'de 'Kaçak' (2013-2015), Kanal D'de 'Güzel Çirkin' (2013), 'Galip Derviş' (2013-2014) ve beş bölüm yayınlanan 'Cinayet' (2014), Atv'de 'Karapara Aşk' (2014-2015), TRT'de 'Filinta' (2014-2016), Atv'de 'Kertenkele' (2014-2016) yayınlanmıştır. 2015 sonrası döneme bakıldığında ise Show TV'de 'İçerde' (2016-2017), Kanal D'de 'Kanıt: Ateş Üstünde' (2016), Star TV'de altı bölüm yayınlanan 'İçimdeki Fırtına' (2017), Kanal D'de 'İsimsizler' (2017), TRT'de 'Lise Devriyesi' (2017), Star TV'de 'Ufak Tefek Cinayetler' (2017-2018), 'Börü' (2018), Kanal D'de komedi türü 'Hayati ve Diğerleri' (2017-2018), Show TV'de 'Çarpışma' (2018-2019), 'Muhteşem İkili' (2018-2019), Kanal D'de dört bölüm yayınlanan ve final yapan 'Yüzleşme' (2019), TRT'de 'Halka' (2019) polisiye dizileri izleyicileri ekran karşısına

çekmiştir. 2020'de pandemi şartları nedeniyle hem Türkiye'de suç oranlarında düşüş yaşanırken yeni polisiye dizilerinin ekranda yer almadığı görülmektedir. 2021 yılı ve sonrasında ise Atv'de 'Baş Belası' (2021), Fox TV'de 'Son Yaz' (2021), 'Mahkum' (2021-2022), Star TV 'Sana Söz' (2021), Fox TV'de 'Gizli Saklı' (2022), 'Son Nefesine Kadar' (2022), TV8'de 'Sıfıncı Gün' (2021-2022), Kanal D'de 'Yargı' (2022-...) yayınlanmıştır/ yayınlanmaktadır.

Akademik yazına bakıldığında ise radyoda polisiye yapımlarda suç konusunu inceleyen Rowland (1944) genç ve ergenlerin olumsuz etkilenebileceği düşüncesinden yola çıkarak ABD radyolarında yayınlanan suç dramalarında suç türünü incelenmiş, bu yapımların yanlış kanılar oluşturduğunu ortaya koymuştur. Stark'ın (1987) çalışması ABD halkının kırk yılı aşkındır televizyon dramalarında suçlular, avukatlar, yargıçlar, polis ve dedektifler hakkında yapımlara maruz kalmasının ne anlama geldiğini incelemiş ve televizyon dramalarının ABD halkının avukatlara, polise ve hukuk sistemine ilişkin algısını değiştirdiğini göstermiştir. Amerikan televizyon yapımlarının temelini polisyelerin oluşturduğunu belirten Dowler (2016), 'Dragnet'ten başlayarak dönemin özellikleri çerçevesinde polisiye dizilerin değişimini incelemiştir. Türkiye televizyon alan yazınına bakıldığında ise Özsoy' (2011) 'Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi' dizisini üniversiteli gençlerin nasıl okuduğunu incelemiştir. Holat ve Gül (2020) çalışmalarında 'Şahsiyet' dizisini anti-kahraman olgusu üzerinden ele almışlardır. Özkan (2019) çalışmasında, suç ve adalet kavramlarının televizyon programları üzerinden yeniden kurgulanmasını incelemiştir.

Yöntem

Bu çalışmada nicel araştırma metotlarından içerik analizi yöntemi kullanılarak örneklem olarak belirlenen polisiye diziler analiz edilmiştir. "İçerik çözümlemesi, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir" (Geray, 2006, s. 147). İçerik analizi yönteminin temel amacı incelenen konu bağlamında kurulan ilişkinin nicel verilerine ulaşılarak anlamlandırılmasıdır. Winner ve Dominick (2007) göre bu kapsamda televizyon program metni karakter, roller veya tüm program üzerinden çözümlenebilir, bu çözümlenmenin merkezinde medya içeriğinin sınıflandıran kategorize sistemi yer almaktadır. Kategori (tema) ise İçerik analizinde elde edilen kavramların birbiriyle belirli bir tema altında sınıflandırılmasıdır (Wimmer & Dominick, 2007).

İçerik analizi kapsamında çalışmanın ilk kategorisini, polis ve ekibinin profilini ortaya koymak adına dizilerde kahraman/ana karakter polis ve ekibinde yer alan karakterler oluşturmaktadır. Polisiye kahramanlar/karakterler toplumsal cinsiyet açısından kadın-erkek, mesleki açıdan polis-yargı mensubu-dedektif-psikolog-hemşire başlıkları altında incelenmiştir. İkinci kategori, dizilerde yer alan suç eylemlerini gerçekleştiren suçlu karakterlerin özellikleri olarak belirlenmiştir. Suç eylemini gerçekleştiren karakterler, sivil -polis, kadın-erkek, yetişkin- çocuk başlıkları altında analiz edilmiştir. Üçüncü kategoriyi ise polisiye dizilerde inşa edilen suç eylemlerinin türü oluşturmaktadır. Türk Ceza Kanunu (5.TMBB, 2023) ve Adalet Bakanlığı web sayfasında (2023) yer alan bilgiler ışığında benzer içerikli suç eylemleri, dizilerin içeriklerindeki suçlar göz önüne alınarak suç türü grupları biçimlendirilmiştir. Suç türü; 1. Cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit / eziyet/ illegal dövüş/ /linç girişimi suçu 2. Kasten veya taksirle adam öldürme/cinayete azmettirme/bombalı eylem sonrası ölüme sebep olma 3. Kasten yaralama/taksirle adam yaralama/öldürmeye teşebbüs 4. Kaçırma/ hürriyetten yosun bırakmak/ rehin alma

5. Silahlı çatışma/ silahlı saldırı/bombalama/kundaklama 6. İntihar/intihar girişimi/kendini yakma 7. Silah kaçakçılığı /esrar eroin kaçakçılığı/ satışı/ kullanımı 8. Çocuk kaçırma/çocuğu esir alma 9. Terör örgütü üyesi olma/terör saldırısı gerçekleştirme. 10. Dolandırıcılık/hırsızlık/ soygun 11. Aile içi şiddet 12. Evrakta sahtecilik /mesleki yetkisi olmama/ rüşvet 13. Trafik kazası ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma 14. Cinsel taciz/ cinsel saldırı ve tecavüz 15. İftira 16. Mala zarar verme 17. Çocuğu suça teşvik etmek türleri kapsamında örneklem olarak seçilen yirmi üç dizi analiz edilmiştir.

Dördüncü kategoriye polisiye dizilerde kasten/tedbirsizlik sonucu hayatını kaybeden kurbanın özellikleri oluşturmaktadır. Bu kategori polis-sivil, yetişkin-çocuk, kadın- erkek başlıklarından oluşmaktadır.

Bulgular

Çalışmada tabloların daha düzenli görülmesi için örneklem olarak seçilen dizi isimleri, baş harfleriyle, suç türleri de ilk kelimeleriyle kodlanmıştır. Bu çalışmada örneklem olarak seçilen yirmi üç dizi, belirlenen kategoriler kapsamında analiz edilmiş, elde edilen veriler ışığında tablolar oluşturulmuştur. Bu çalışmada, suç türleri kategorisi başlıklarından elde edilen bilginin anlaşılır ve sağlıklı verilerin makalede öne çıkabilmesi adına, en az dokuz dizide yer alan suç türü verisi, tablo şeklinde yer almaktadır. Özkan-Ceylan vd.'nin (2020-2021) verilerin metin olarak da verilebilir fikirlerinden yola çıkılarak bu çalışmada sekiz ve daha az dizide sunulan suç türü verileri metin olarak sunulmuştur.

Tablo 1. Polisiye Dizilerde Polis ve Ekip Üyelerinin Özellikleri

Meslekleri	Kahramanlar/Karakterlerin				Mesleklere Göre Oranı	
	Cinsiyeti					
	Kadın		Erkek		S	F/%
	S	F/%	S	F/%	S	F/%
Polis	26	%20.4	102	%79.6	128	% 96.2
Yargı Mensubu	-	-	1	%100	1	% 0.7
Dedektif	-	-	1	%100	1	% 0.7
Psikolog	2	%100	-	-	2	% 1.5
Hemşire	1	%100	-	-	1	%0.7
Toplam	-	-	-	-	133	%100

Tablo 1'in verilerine göre örneklemde yer alan polisiye dizilerde adalet sağlayıcı karakterlerin %96.2'nin polis, % 1.5'inin psikolog, % 0.7'sinin yargı mensubu, dedektif ve hemşire olduğu görülmüştür. Tablo 1 verilerine göre polisiye dizilerde yer alan polis kahraman/karakterin toplumsal cinsiyet temsiline bakıldığında ise %20.4' unun kadın, %79.6'sının ise erkek olduğu görülmüştür. Tablo 1 verilerine göre Polisiye dizilerde yargı mensubu ve dedektif karakterlerinin %100'nün erkek olduğu, psikolog ve hemşire karakterlerin ise %100'nün kadın olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Suç Eylemlerini Gerçekleştirenlerin Özellikleri

Dizilerdeki Suç Eylemlerini Gerçekleştirenler Karakterler													
Sivil		Polis		Kadın		Erkek		Yetişkin		Çocuk		Toplam	
S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%
170	91.3	16	8.6	23	12.3	163	87.6	176	94.6	10	5.3	186	100

Tablo 2'ye göre dizilerde yer alan suç eylemi gerçekleştiren karakter sayısının 186 olduğu, bu karakterlerden %91.3'ü sivil, %8.6'ı polis, %12.3'ü kadın, %87.6'sının erkek, %94.6'sının yetişkin, %5.3'ünün ise çocuk olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Cebir ve şiddet, kasten taksirle adam öldürme ve yaralama tablosu

Suç Türleri								
Cebir ve Şiddet...			Kasten Taksirle Öldürme...			Kasten Taksirle Yaralama...		
Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%
BÇ	6	10.3	BÇ	1	3.2	BÇ	1	4.7
K B	3	5.1	K B	1	3.2	KB	2	9.5
BB1	2	3.4	BB1	1	3.2	20D	1	4.7
P K	7	12	20 D	1	3.2	PK	3	13
GÇ	1	1.7	PK	1	3.2	Mİ	1	4.7
KPA	5	8.6	GÇ	3	9.6	GÇ	3	13
İ	7	12	GD	2	6.4	K	1	4.7
LD	4	6.8	KPA	3	9.6	İ	2	9.5
HD	1	1.7	UTC	1	3.2	B	1	4.7
Ç	3	5.1	Ç	2	6.4	Ç	2	9.5
H	4	6.8	Mİ	2	6.4	SS	1	4.7
BB2	1	1.7	H	2	6.4	AS	5	23.8
SS	1	1.7	BB2	1	3.2	Toplam	23	100
GS	2	3.4	SG	2	6.4			
SG	2	3.4	AS	5	16.1			
AS	9	15.5	Toplam	31	100			
Toplam	58	100						

Tablo 3 verileri ışığında cebir ve şiddet, korkutma ve tehdit /eziyet/illegal dövüş/ linç girişimi suç türünün 'Güzel Çirkin', 'Hayati ve Diğerleri', 'Baş Belası' ve 'Son Söz' dizilerinde %1.7, 'Böyle Bitmesin', 'Sıfıncı Gün' ve 'Gizli Saklı' dizilerinde 3.4, 'Kurşun Bilal' ve 'Çarpışma' dizilerinde %5.1, 'Lise Devriyesi' ve 'Halka' dizilerinde %6.8, 'Kara Para Aşk'ta %8.6, 'Behzat Ç. dizisinde %10.3, 'Poyraz Karayel ve 'İçerde' dizilerinde %12, 'Arka Sokaklar' dizisinde ise %15.5 oranında yer aldığı görülmüştür.

Tablo 3'ün verilerine göre taksirle adam öldürme/cinayete azmettirme/bombalama eylemi suçu en fazla %16,1 oranıyla 'Arka Sokaklar' dizisinde yer aldığı saptanmıştır. Bu kategoride ikinci sırada %9,6 oranıyla 'Güzel Çirkin', 'Kara Para Aşk' dizilerinde, üçüncü sırada %6,4 oranıyla, 'Galip Derviş', 'Çarpışma' 'Muhteşem İkili', 'Halka' ve 'Sıfıncı Gün' dizilerinde, dördüncü sırada %3,2, oranında 'Behzat Ç', 'Kurşun Bilal', 'Böyle Bitmesin', '20 Dakika', 'Poyraz Karayel', 'Ufak Tefek Cinayetler', 'Baş Belası' dizilerinde yer almıştır. Tablo 3. verileri ışığında kasten yaralama/taksirle adam yaralama/öldürmeye teşebbüs suçunun 'Behzat Ç', '20 Dakika', 'Muhteşem İkili', 'Kertenkele' 'Sıfıncı Gün', 'Son söz ve 'Börü'de %4.7 oranında, 'Kurşun Bilal', 'İçerde', 'Çarpışma' dizilerinde % 9.5 oranında, 'Poyraz Karayel' ve 'Güzel Çirkin' dizilerinde %13 oranında, 'Arka Sokaklar' dizisinde ise % 23.8 oranında yer aldığı görülmüştür.

Tablo 4. Kaçırma, Silahlı Çatışma ve İntihar Suç Türleri Tablosu

Suç Türü								
Kaçırma...			Silahlı Çatışma...			İntihar...		
Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%
BB1	1	9	20D	1	7.6	BÇ.	1	10
GÇ	1	9	PK	1	7.6	20D	1	10
KPA	1	9	İ	3	23	GÇ	1	10
B	1	9	B	1	7.6	K	1	10

Suç Türü								
Kaçırma...			Silahlı Çatışma...			İntihar...		
Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%	Dizi	S	F/%
LD	1	9	Ç	1	7.6	UTC	2	20
Ç	1	9	Mİ	2	15.3	HD	1	10
Mİ	1	9	H	1	7.6	Ç	1	10
H	1	9	SG	1	7.6	BB2	1	10
SS	1	9	AS	3	23	AS	1	10
AS	2	18.1	Toplam	13	100	Toplam	10	100
Toplam	11	100						

Tablo 4'e göre kaçırma/ hürriyetten yoksun bırakmak/rehin alma suçu 'Arka Sokaklar'da %18.1 oranında, 'Böyle Bitmesin', 'Güzel Çirkin', 'Kara Para Aşk', 'Börü', 'Lise Devriyesi', 'Çarpışma', 'Muhteşem İkili', 'Halka', 'Son Söz'de %9 yer almıştır. Tablo 4'den elde edilen bilgi dahilinde silahlı çatışma/ silahlı saldırı/bombalama/kundaklama suç eylemi %23 oranında 'Arka Sokaklar'da ve 'İçerde'de, %15.3 oranında 'Muhteşem İkili', '%7.6 oranında '20 Dakika', 'Poyraz Karayel', 'Börü', 'Çarpışma', 'Halka', 'Sıfırncı Gün' dizilerinde görülmüştür. Tablo 4'ün verileri ışığında intihar/intihar girişimi/kendini yakma suç eyleminin 'Behzat Ç.', '20 Dakika', 'Güzel Çirkin', 'Kertenkele', 'Hayati ve Diğerleri', 'Çarpışma', 'Baş Belası' ve 'Arka Sokaklar' dizilerinde %10, 'Ufak Tefek Cinayetler 'de ise %20 oranında inşa edildiği görülmüştür.

İncelenen polisiye dizilerin silah kaçakçılığı /esrar eroin kaçakçılığı/ satışı/ kullanımı suçunun, altı dizinin olay örgüsünde yer aldığı görülmüştür. Bu diziler arasında, silah kaçakçılığı /esrar eroin kaçakçılığı/ satışı/ kullanımı suçu en fazla 'Arka Sokaklar' dizisinde %61.5 oranıyla öne çıkarken 'Behzat Ç.', 'Kurşun Bilal', 'Gizli Saklı', 'Sıfırncı Gün ve 'Muhteşem İkili' dizilerinde ise %7.6 oranında yer almıştır. Analiz edilen polisiye dizilerde, çocuk kaçırma/çocuğu esir alma suçu, 'Poyraz Karayel', 'Lise Devriyesi', 'Börü', 'Çarpışma' ve 'Son Söz' dizilerinde %14.2 oranında olay örgüsünde yer alırken, 'Hayati ve Diğerlerinde' dizisinde %28.5 oranında sunulmuştur. Analiz edilen polisiye dizilerden terör örgütü üyesi olma/terör saldırısı gerçekleştirme suçu %58.3 oranında 'Arka Sokaklar'da, %8.3 oranında ise 'Behzat Ç.', 'Poyraz Karayel', 'Börü', 'Çarpışma' ve 'Baş Belası' dizilerinde inşa edildiği görülmüştür. İncelenen polisiye dizilerde 'Kertenkele'de %44.4, 'Çarpışma'da %22.2, 'İçerde'de, 'Hayati ve Diğerleri' ve 'Baş Belası'nda %11.1 oranında dolandırıcılık /hırsızlık/ soygun suçunun yer aldığı görülmüştür. Analiz sonucu 'Arka Sokaklar'ın %42.8 ile aile içi şiddetin en yüksek oranda inşa edildiği polisiye dizi olduğu, 'BehzatÇ.', 'Kurşun Bilal', 'Böyle Bitmesin', 'Güzel Çirkin' dizilerinde ise %14.2 oranında aile içi şiddet suçunun yer aldığı görülmüştür. Polisiye dizilerde izinsiz mülke girme suçu, %33.3 oranında 'Baş Belası'nda, %16.6 oranında 'Böyle Bitmesin', 'Poyraz Karayel', 'Kertenkele' ve 'Arka Sokaklar'da yer almıştır. Analiz kapsamında evrakta sahtecilik /mesleki yetkisi olmama/ rüşvet suçu 'Behzat Ç.', 'Poyraz Karayel', 'Galip Derviş', 'Kertenkele' ve 'Arka Sokaklar' dizilerinde %20 oranında yer aldığı görülmüştür. Analiz edilen dizilerden 'Kurşun Bilal', 'Böyle Bitmesin', 'Poyraz karayel', 'Çarpışma' ve 'Muhteşem İkili' dizilerinde %20 oranında polise mukavemet/saldırı/devlet görevlisine saldırı suçu yer almıştır. Trafik kazası ve trafik güvenliğinin tehlikeye sokulması suçunun örneklem dizilerden dördünün olay örgüsünde sunulduğu görülürken 'Poyraz Karayel' ve 'Baş Belası' dizilerinde %16.6, 'Son Söz' ve 'Çarpışma' dizinde ise %33.3 oranında yer aldığı görülmüştür. Araştırmada analiz edilen dizilerde, cinsel taciz/cinsel saldırı ve tecavüz suç türü, 'Behzat Ç.', 'Kurşun Bilal', 'Güzel Çirkin' ve 'Arka sokaklar' %25 oranında yer almıştır.

İncelenen polisiye diziler içinde iftira suçunun '20 Dakika', 'Poyraz Karayel', 'Muhteşem İkili' ve 'Lise Devriyesi'nde %25 oranında yer aldığı görülmüştür. Analiz edilen dizilerden 'Kertenkele' ve 'Arka Sokaklar' da %50 oranında iftira suçunun yer aldığı görülmüştür. İncelenen polisiye dizilerden 'Lise Devriyesi' ve 'Ufak Tefek Cinayetler'de %50 oranında mala zarar verme suçunun inşa edildiği görülmektedir. Analiz edilen polisiye diziler içinde sadece 'İçerde' dizisinde çocukları suça teşvik etmek/ zorlamak suçu yer almıştır.

Tablo 5. Kurban Tablosu

	Kurban Özellikleri													
	Sivil		Polis		Yetişkin		Çocuk		Kadın		Erkek		Toplam	
	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%	S	F/%
Sayı	27	89.9	3	3.3	29	96.6	1	3.3	14	46.6	16	53.4	30	100

Tablo 5'in verilerine göre örneklem olarak seçilen dizilerde toplam otuz kurban yer almaktadır. Bu kurbanların %89.9'u sivil, %3.3'ü ise polistir. Kurbanların %96.6'sı yetişkin, %3.3'ü çocuktur, %46.6'sı kadın %53.4'ü ise erkektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışmada örneklem olarak seçilen yirmi üç polisiye dizi belirlenen kategoriler kapsamında analiz edilmiştir. Örneklem olarak seçilen ve analiz edilen polisiye dizilerde polis ve ekip üyelerinin temsiline bakıldığında %96.2 oranında polislerin yer aldığı, temsil edilen polislerin %20.4'nün kadın, %79.6'sının ise erkek olduğu görülmüştür. 2020 yılı verilerine göre emniyet teşkilatı bünyesinde toplam üç yüz yirmi sekiz bin dokuz yüz altmış üç personel hizmet vermektedir. Emniyet teşkilatında görev alan polislerin %93'nü erkekler, %7'sini kadınlardan oluşmaktadır (siviltoplum, 2021). Bu bilgi doğrultusunda yola çıkıldığında, polisiye dizilerde gerçek hayatta yer alan kadın polis sayısından daha çok kadının polis temsilinin yer aldığı görülmektedir. Dowler'in (2016) çalışmasında da yer aldığı gibi gerçek hayatta emniyet güçleri ile ilgili bir durumla karşılaşan izleyicilerin dizilerde yer alan temsillerle karşılaşma beklentisi içinde yer aldığı bilinmektedir. Bu nedenle polisiye dizilerde polis ve suçlu profilinin sunumu önem arz etmektedir. Polisiye dizilerde suç eylemini gerçekleştirenlerin %87.6'sı erkek, %12.3'ü ise kadındır, TÜİK (2021), verilerine göre ise Türkiye'de ceza infaz kurumlarında bulunanların %96'sı erkek, %4'ü kadındır. Bu verilere göre polisiye dizilerde kadın suçlu oranı ile gerçek hayattaki kadın suçlu oranı örtüşmemektedir. Ayrıca TÜİK (2022) verilerine göre Türkiye'de yüz otuz iki bin dokuz yüz üç çocuk suça sürüklenmiştir. Analiz sonucu elde edilen bilgilere göre polisiye dizilerde suçluların %94.6'sının yetişkin, %5,3 ise çocuk olduğu ve bu verilerin gerçek hayat verileriyle benzerlik göstermektedir.

Tatal-Cheviron'un (2014), televizyonun suç ve suçsuzluk sınırlarını flulaştırdığını ve televizyonda yayınlanan polisiye türü programların çocuklar üzerinde duyarsızlaşma ve burada gerçekleşen suç eyleminin mağduru/kurbanı olma korkusu yarattığı görüşünden yola çıkılarak en fazla yer alan suç türü cebir ve şiddet vb. girişimi suç eylemlerinin bu çalışmada, on altı dizide toplamda elli sekiz kez, kasten veya taksirle adam öldürme vb. suç türünün on beş dizide toplam otuz kez, yaralama suçunun ise yirmi üç kez yer aldığı saptanmıştır. Bu verilere göre yetişkin ve çocuk izleyicilerin otuz bir ölüme şahitlik etmesi, Özsoy'un (2008) polisiye dizilerin ana konusunun cinayet olduğu söylemini desteklenmektedir. Suç türlerinden, bu araştırma verilerine göre dizilerde üçüncü sırada yer alan yaralama suçu, TÜİK (2021) verilerine göre 2020 yılında hükümlü statüsünde hapse girenlerin en çok işlediği suç olmuştur. Toplam dokuz polisiye dizide intihar girişimi veya intihar olayı yer almaktadır. Türkiye'de 2018 yılında günde ortalama 8,7 kişinin intihar

ettiği, her yüz altmış altı dakikada bir kişinin intihar girişimi gerçekleştirdiği kaydedilmiştir (Euronews, 2020) ve polisiye dizilere bu oranın yansıdığı görülmektedir. Türkiye'de aile içi şiddet önemli bir sorunken bu çalışma verilerine göre sadece dört dizide aile içi şiddetin yer aldığı görülmüştür. Fakat bu dizilerden 'Behzat Ç' ve 'Kurşun Bilal' dizilerinin ilk bölümlerinde işlenen cinayetin aile içi şiddet üzerinden kurgulanması bu soruna dikkat çekilmesi yönünden önemlidir. TÜİK (2016) ve TÜİK (2019) verilerine göre hırsızlık en çok işlenen suç olmasına karşın bu araştırmaya göre beş dizide yer aldığı görülmektedir. TÜİK (2022)'e göre on dokuz bin iki yüz yetmiş yedi kayıp müracaatı yapılmasına karşın çocuk kaçırma/çocuğu esir alma suçunun altı dizide yer alması toplum ve dizi verilerinin paralellik göstermediğini ortaya koymaktadır. Çalışmada cinsel taciz/cinsel saldırı ve tecavüz suç türünün dört polisiye dizide yer aldığı görülmüştür. Tecavüzden hüküm verilen sayısının üç yılda yirmi üç kat arttığı (Erem, 2018) verisi gündelik hayat ile dizi verileri arasında boşluk olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada Rowland'ın (1944) çalışmasında savunduğu gibi genç ve ergenlerin olumsuz etkilenebileceği düşüncesinden yola çıkarak, on üç yıl boyunca sadece yirmi üç polisiye dizinin bir bölümünü izleyen izleyicinin on yedi başlıkta toplanmış suç türünü kapsayan toplamda iki yüz yirmi dokuz suça maruz kaldığı düşünüldüğünde önemli bir sorunla karşı karşıya kalındığının farkına varılabilmektedir.

Türkiye'deki polisiye dizilerin yedi yaş üstü için uygun olduğunun belirtilmesi yedi ile on sekiz yaş arası genç ve ergenlerin bundan olumsuz etkilenmesine yol açabilmektedir. Çünkü izleyiciler öğrenme yoluyla suçlar hakkında bilgi edinmekte, taklit edebilme olasılıkları bulunmaktadır. Suç eylemlerinin genelde dizilerde biçimsel olarak birebir verilmesi ise suç yöntemlerinin öğrenilmesine yol açabilecektir. Bu dizileri izleyen bir kişinin yüz seksen altı suçlu ile karşılaşması gerçek hayata suçun, normalleştirilmesine yol açabilmektedir. Ayrıca haftalık yayınlanan polisiye dizilerin bir sezonda kırk ile altmış bölüm arasında yayınlandığı ve bir sezonda birden çok polisiye dizi izlenebileceği düşünüldüğünde bu veriler daha fazla anlam kazanmaktadır. Suç, suçlu ve polis konusunda gerçek hayatta kısıtlı bilgiye sahip olan izleyiciler için polisiye dizilerde inşa edilen polis, suç ve suçlu temsilleri gerçek dünya bilgisinin temelini oluşturabilmektedir. Çünkü, medya topluma belli bir suç fikrini dayatmaktır, bu fikrin tüm topluma yayılmasının sağlanması sonucu bireylerin gerçeğe bakışları şekillenmektedir (Picca, 1992, s. 15). Bu nedenle özellikle hayat deneyimi yeni elde etmeye başlayan çocuk ve gençler için polisiye dizilerde sunulan suç, suç türü ve suçlu profili belirleyici, öğretici ve taklit edici bir hal alabilmektedir.

Kaynakça

Adalet Bakanlığı (2023). *Suç türleri*. Adalet Bakanlığı: <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/297/Suc-Turleri>

Berardi, B. F. (2018). *Kahramanlık patolojisi*. Otonom Yayıncılık.

Cloward, R. A., & Ohlin, L. (1960). *Delinquency and Opportunity: A theory of delinquent gangs*. Free Press.

Conkling, J. E. (1998). *Criminoloji*. Allyn And Bacon.

Çaplı, B. (2002). *Medya ve etik*. İmge Kitapevi.

Çelenk, S. (2005). *Televizyon temsil kültürü*. Ütopya Yayınları.

- Dowler, K. (2016). Police Dramas on Television. *Printed From The Oxford Research Encyclopedia*.
- Erem, O. (2018, 4 Aralık). *Avrupa Konseyi: Türkiye'de tecavüzden hüküm giyenlerin sayısı 3 yılda 23 katına çıktı*. BBCNEWS: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-46439587>
- Euronews. (2020). *Türkiye'de her gün 9 kişi intihar ediyor; Avrupa ülkelerinde intihar oranı ne?* Euronews : <https://tr.euronews.com/2020/01/05/turkiye-de-her-gun-9-kisi-intihar-ediyor-avrupa-ulkelerinde-intihar-orani-ne> adresinden alındı
- Güçlü, İ., & Akbaş, H. (2019). *Suç sosyolojisi*. Gazi Kitapevi.
- Geray, H. (2006). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş*. Siyasal Kitapevi. 2. Baskı.
- Hürriyet. (2008). *"Arka Sokaklar"dan reyting rekoru*. Hürriyet: <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/arka-sokaklar-dan-reyting-rekoru-8264092>
- Holat, O., & Gül, M. (2020). Polisiye Türü ve Anti Kahraman: Şahsiyet Dizisi Üzerine Bir Değerlendirme. H. Çiftçi içinde, *Geçmişten günümüze iletişim araştırmaları*. İKSAD Publishing House.
- JSTORDaily. (2022, August 4). *The Rise and Fall of "True Crime" Radio Dramas*. JSTORDaily: <https://daily.jstor.org/when-true-crime-radio-dramas-lost-listeners/>
- Melon, J. M., & Assis, F. (2016, Jan/Abr.). Journalistic genres and formats: a classification model. *São Paulo*(39), 39-54.
- Mittell, J. (2004). *Center and Television*. Routledge.
- Mutlu, E. (2008). *Televizyonu anlamak*. Ayraç Yayıncılık.
- Nabavi, R. (2011-2012). *Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory*. https://www.researchgate.net/publication/267750204_Bandura%27s_Social_Learning_Theory_Social_Cognitive_Learning_Theory#fullTextFileContent.
- Nichols-Pethick, J. (2012). *TV cops The contemporary American television police dram*. Routledge .
- Old Time Radio Downloads* (2023, Mart 21). *Welcome to Old Time Radio Downloads . com!* Old Time Radio Downloads: <https://www.oldtimeradiodownloads.com>
- onedio. (2022). *Tam 32 Yıl Önce TRT Ekranlarda İnsanların Her Akşam Sabırsızlıkla Beklediği Muhteşem Diziler*. onedio: <https://onedio.com/haber/tam-32-yil-once-trt-ekranlarında-insanların-her-aksam-sabirsizlikla-beklediği-muhtesem-diziler-1041976>
- Özkan, M. (2019). Türk televizyon dizilerinde suç ve adalet olgusu: Kanıt dizisi örneği . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özkan-Ceylan, A., Ertan-Kaya, Ö., Günay-Öge,R, & Çakmak,Z. (2020-2021). PA7 Akademik Yayın İlkeleri.
- Özsoy, A. (2011). *Televizyon ve izleyici*. Ütopya Yayınları.
- Picca, G. (1992). *Kriminoloji*. İletişim Yayınlar.
- Rowland, H. (1944, Nov). Radio Crime Dramas. *Educational Research Bulletin*, 23(8), 210-217.

- RTÜK. (2014). *Yayınlarda program türleri kod, tanım ve sınıflandırmaları*. RTÜK: <https://arsivdosya.rtuk.gov.tr/assets/Icerik/Download/BilgiMerkezi/Program%20Turleri%20Kod%20Kitapçığı.pdf?download=true>
- Serim, Ö. (2007). *Türk televizyon tarihi*. Epsilon Yayınları.
- siviltoplum. (2021). *Türk Polis Teşkilatı 176 Yaşında*. Siviltoplum: <https://www.siviltoplum.gov.tr/turk-polis-teskilati-176-yasinda-merkezicerik>
- Sokullu-Akıncı, F. (2002). *Kriminoloji*. Beta Yayınevi.
- Stark, D. S. (1987). *Perry mason meets sonny crockett: the history of lawyers and the police as television heroes*. Perry mason meets sonny crockett: the history of lawyers and the police as television heroes: <https://repository.law.miami.edu/umlr> adresinden alındı
- Sutherland, E., & Cressey, D. (1978). *Criminology*. J.B. Lippincott Company.
- Türk Dil Kurumu. (2023, Mart 21). *Güncel Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu: <https://sozluk.gov.tr>
- Teksoy, R. (2005). *Sinema Tarihi*. İstanbul: Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık.
- TÜİK. (2016). *TÜİK. Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2015*: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Prison-Statistics-2015-21547>
- TÜİK. (2019). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2018*. TÜİK: Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2018
- TÜİK. (2021). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2020*. TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2020-37202>
- TÜİK. (2022). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2021*. TÜİK: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Guvencik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2021-45586>
- Tutal-Chevron, N. (2014). *Televizyon ve içimizdeki şiddet*. Ekslibris Yayıncılık .
- Wimmer, D., & Dominick, J. (2007). "İçerik Çözümlemesi". G. Ş. Atabek içinde, *Medya metinlerini çözümlmek*. Siyasal.
- Yeni Akit (2016, Ekim 19). *Yüzde 600'lük artış korkuttu*. Yeni Akit: <https://www.yeniakit.com.tr/kart/haber/yuzde-600luk-suc-artisi-korkuttu-33450.html>.
- Yücel, V. (2014). *Kahramanın Yolculuğu: Mitik Erkeklik Suç Draması*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
5. TMBB. (2023). *Türk Ceza Kanunu*. 5.TMBB: <https://www5.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html>

The Analysis of Crime and the Profile of Crime in Series Broadcast in National Channels in Türkiye

Aytekin İŞMAN (Prof. Dr.)

Mehpare YAĞLICI (PhD Student and Lect.)

Extended Abstract

From past to present, detective, crimes, hospital melodramas, science fiction and fantasy series, situation comedies, soap operas, etc. sub-species have developed in television series. From these sub-genres, professional-oriented detective/crimes series have developed that meet the curiosity, action and tension feelings of the audience's expectations. Crimes series are built on the content of crime within the scope of their subjects and the characters are also fictionalized within this framework. In crimes series, the plot begins with the breaking of the law, come to end the clarification of the criminal act and the discovery of the criminal end. The crimes series is based on crime, and because of the good-evil conflict between the police forces and the criminal, in each episode, it connects the lives/ behaviors of these heroes with their own lives and can be used to solve their problems in their daily lives by modeling them. The uncertainty that television creates between the truth and the lie, between the guilty and the innocent, subjugates people (Tutal-Chevron, 2014). For this reason, it is important that which crimes are presented in which criminal profile and to what extent in crimes series. In this study, it is aimed to examine the concept of crime in detective series broadcast on Turkish television and to reveal the profile of crime and criminal. Although 'Rıza Bey'in Polisiye öyküleri' take place in the historical literature of communication, the series "Kanun Namına" in real terms constitutes the first example of Turkish detective productions (Serin, 2007). In 1991 The place of domestic crimes series on TRT has not been dominant in the production of dramatic programs, the detective genre has not developed due to there is no institutional detective structure and also it does not provide good material in terms of authenticity in Türkiye (Çelenk, 2005). The subject of crime began to take place in television productions in the late 1990s and 2000s. The subject of crime began to take place in television productions in the late 1990s and 2000s. After the 2000s, it is seen that the increase in crime rates in Türkiye shows parallelism. It has been observed that there has been a rapid increase in television productions after 2010. Seven crimes series in the 1990s, eleven in the 2000s, and thirty-five after 2010 began to be broadcast on national channels. In this study, the first part of the 'Behzat Ç. Bir Ankara Polisiyesi', 'Kurşun Bilal', 'Böyle Bitmesin', '20 Dakika', 'Poyraz Karayel', 'Güzel Çirkin', Galip Derviş', 'Karapara Aşk', 'Kertenkele', 'İçerde', 'Lise Devriyesi', 'Ufak Tefek Cinayetler', 'Börü', 'Hayati ve Diğerleri', 'Çarpışma', 'Yüzleşme', 'Halka', 'Baş Belası', 'Sana Söz', 'Gizli saklı', 'Sıfırıncı Gün' and the last part the 'Arka Sokaklar' series, because of has began to publish in 2005, which was determined as a sample, was examined by using the content analysis method, one of the quantitative research methods. As a result of the examination, it was seen that 21.9% were women and 78.1% were men of the police officers represented in the crimes series. Thus, it has been understood that the number of female police officers in real life and the number of female police officers in crimes series does not match. 91.3% of the perpetrators of crime in crimes series were men and 8.6% were women, it has been revealed that these data overlap with real life. While 91.7% of delinquent adults are involved in crimes series, it has been observed that 5.3% are children and it has been witnessed that they

are not similar to social data. In this study the most common type of crime in detective series are algebra and violence etc. the attempt of the criminal act was used 58 times in total in sixteen series, deliberate or negligent manslaughter etc. the crime typewas was handled a total of 30 times in fifteen series and the crime of injury was handled 23 times. According to these data, it was observed that adult and child audiences witnessed thirty-one deaths and were exposed to killing techniques. Intentional injury, which ranks third in the series according to this research data, was the crime committed most by those who entered the status of convict in 2020, according to the data of TUIK (2021). According to these data, there is no similarity between the crimes series and the society in terms of the appearance of the murder crime type. While domestic violence is an important problem in Türkiye, it was seen that it took place in only four TV series according to the data of this study. According to TUIK (2016) and TUIK (2019) data, however theft is the first crime, it is seen that it takes place in five TV series according to this research data. In the study, it was seen that the sexual harassment/sexual assault and rape crime types took place in 'Behzat Ç, Bir Ankara Polisiyesi', 'Kurşun Bilal', 'Güzel Çirkin' and 'Arka Sokaklar' crimes series. In this study, as Rowland (1944) argued in his study, based on the idea that young people and adolescents can be adversely affected, it was observed that the audience who watched only one episode of twenty-one detective series for thirteen years was exposed to a total of 229 times, covering the crime types gathered under twenty titles. The fact that crimes series in Türkiye are suitable for those over the age of seven makes this number even more important. In general giving these criminal acts one-to-one may lead to the learning of criminal methods. While a person watching these series is exposed to crime 229 times in total, encountering 186 criminals can also lead to the normalization of crime in real life. For viewers who have limited in real-life knowledge of crime, criminals and police, within the framework of crime, criminals and police represented in crimes series can form the basis of their thoughts in the real world. For this reason, it can become a decisive instructive and imitative especially for children and young people who have just started to gain life experience.

Keywords: Television, Detective Series, Crime.

Bu makale **intihal tespit yazılımlarıyla** taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

This article has been scanned by **plagiarism detection softwares**. No plagiarism detected.

Bu çalışmada "**Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi**" kapsamında uyulması belirtilen kurallara uyulmuştur.

In this study, the rules stated in the "**Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive**" were followed.

Yazarların çalışmadaki **katkı oranları** eşittir.

The authors' **contribution rates** in the study are equal.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile **çakar çatışması** bulunmamaktadır.

There is no **conflict of interest** with any institution or person within the scope of the study.